

Věc: Odpověď na žádost o informace k hnízdění břehule říční (*Riparia riparia*) v pískovně Běleč

Dobrý den,

Zasíláme Vám odpověď na žádost o informace podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím. **Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Regionální pracoviště Střední Čechy, oddělení Správa CHKO Český kras** (dále jen „AOPK ČR“) jako příslušný správní orgán ochrany přírody podle ustanovení § 78 odst. 1 a 3 zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“), obdržela dne 23. 9. 2015 pod č.j. SR/0072/CK/2015-1 Vaší žádost o poskytnutí informací k hnízdění břehule říční v pískovně Běleč. Vzhledem k tomu, že AOPK zpracovávala odborné posouzení hnízdění břehule říční v pískovně Běleč pro Městys Liteň, ve kterém je i odpověď na žádané informace, zasíláme Vám toto posouzení.

Otázka č. 1.

možnost případné těžby písku v pískovně

Odpověď:

Případná těžba písku v pískovně Běleč by z hlediska ochrany přírody, v tomto případě ochrany ohroženého druhu břehule říční, mohla být v omezeném množství a za přesně daných podmínek velmi prospěšná. Břehule říční (*Riparia riparia*) k hnízdění využívá kolmých hlinitopísčitých až písčitých stěn, které se v současné době nacházejí nejčastěji v pískovnách, popř. v hlinících, nebo různých výkopech (původně břehule využívala kolmých stěn při březích řek). Po ukončení těžby dojde časem k sesunutí kolmých stěn, které se v této fázi stávají pro hnízdění břehule říční nevhodnými. Proto je potřeba kolmé stěny udržovat pomocí vhodného managementu, který spočívá v odbagrování sesutého písku nebo zeminy. Druhou negativní věcí omezené těžby písku je, že po určité době dojde v hnízdních norách k přemnožení parazitů, kteří parazitují na mladých nevzletných ptáčatech, tudíž dojde k velkému snížení počtu odchovaných mláďat v celé místní populaci břehule říční. Proto je potřeba za 5 až 6 let hnízdní stěnu kompletně odtěžit a vybudovat na jiném místě.

Otázka č. 2.

proč břehule zahrázily

Odpověď:

Začátkem května 2015 došlo při rekultivaci dna pískovny k odtěžení sesuvu zeminy na severní a severozápadní stěně pískovny. K odtěžení sesuté zeminy v těchto místech došlo kvůli zpřístupnění dna pro těžkou techniku. Cca za jeden týden od odtěžení sesuvů, došlo k obydlí

nově vzniklých kolmých stěn a to hned na dvou místech – v severní části si břehule vybudovaly celkem 7 hnízdních nor a na severozápadní stěně celkem 19 obsazených hnízdních nor (5. 8. 2015, Veselý Jaroslav). Pro zjištění původu nově vzniklé kolonie byl 7. 8. 2015 ve večerních hodinách proveden odchyt několika jedinců břehule říční. Tento odchyt přinesl vcelku jasný důkaz o původu jedinců nově vzniklé kolonie v pískovně Běleč. Došlo k odchycení dvou adultních samic, které byly kroužkovány v roce 2014 a 2013 v sousední pískovně Liteň, kde je již čtvrtým rokem prováděn odchyt břehulí v rámci projektu RAS. Při odchytu byl odchycen a zároveň okroužkován i jeden juvenilní jedinec břehule říční, který je spolehlivým dokladem úspěšného hnízdění tohoto druhu na lokalitě pískovna Běleč.

Otázka č. 3.

termíny počátku hnízdění břehule

Odpověď:

V podmínkách České republiky hnízdí břehule říční jednou ročně a to od poloviny května do poloviny července. Druhé hnízdění je spíše výjimkou. K obsazování hnízdních lokalit a k budování hnízdních nor dochází brzy po přeletu na hnízdní lokalitu a to již koncem dubna popř. začátkem května.

Otázka č. 4.

přístupnost pískovny v době zahnízdění a před ní

Odpověď:

Otázka je položena nejasně, přesto se domníváme, že se tazateli jedná o možnost vyplašení hnízdicích párů popř. jedinců a k možnosti narušení úspěšného hnízdění břehule říční na lokalitě. Břehule říční je ptákem, který je v hnízdní době tolerantním ptákem a na vyrušování není nikterak nachylný. V těsné blízkosti hnízdní stěny lze bez problémů provádět potřebnou těžbu popř. jiné práce – jako je provozování místní komunikace, cesty nebo silnice. Jedinou možnou negativní věcí je zde možnost sražení vylétujícího jedince jedoucím nákladním automobilem, proto by se silnice, nebo jiné komunikace měly budovat min. 2 m od hnízdní stěny, aby vylétující jedinec měl dostatečnou možnost vyhnout se vozidlu. Vždyť většina hnízdních kolonií leží v pískovnách, ve kterých stále probíhá těžba písku. Velmi negativně zde působí byť i částečné odtěžení hnízdní stěny v době hnízdění. Břehule říční na tento fakt reagují tím, že lokalitu opouštějí a hledají vhodnější lokalitu. Díky projektu RAS v pískovně Liteň, se nám povedlo zjistit, jak břehule reagují na nepříznivé podmínky v době hnízdění. V roce 2010 došlo v hnízdní době (v červnu) v pískovně Liteň k stržení hnízdní stěny, kterou měly na svědomí intenzivní deště. V sesuvu bylo odhadnuto, že zahynuly všechny mladé ještě nevyklíčené břehule říční a s nimi více jak 70% dospělé místní hnízdní populace. Vzhledem k období (druhá polovina června) již na lokalitě nedošlo k dalšímu zahnízdění. Zajímavé bylo, že v následujícím roce se na lokalitu vrátilo pouze malé procento místní hnízdní populace (necelých 5%). Až v roce 2012 došlo znovu k rapidnímu navýšení hnízdicích párů. Z tohoto příkladu jasně vyplývá, že při neúspěšném hnízdění, břehule lokalitu opouštějí a následující rok zvolí k hnízdění jinou lokalitu.

Otázka č. 5.

průběh zavážení, budování přístupové cesty

Odpověď:

Průběh zavážení je prozatím v souladu s rozhodnutím o druhové výjimce Správy CHKO Český kras ze dne 20.11.2007 pod č.j. 02768/CK/2007 a schváleným rekultivačním plánem. Na zbývající část otázky je odpovězeno již v předchozích odpovědích na dotazy.

Otázka č. 6.

případné další skutečnosti, vyplývající z Vašich průběžných šetření v pískovně Běleč

Odpověď:

Vzhledem ke skutečnosti, že došlo po cca 10 letech k opětovnému zahnízdění břehule říční v pískovně Běleč a to na jiném místě než je uvedeno v rozhodnutí o výjimce, netrvá AOPK ČR na vybudování hnízdni stěny na severovýchodním cípu pískovny Běleč. V současné době bylo zavážení pískovny pozastaveno. Přesto z šetření uskutečněných v lokalitě Běleč lze dojít k závěrům, které AOPK ČR doporučuje k zapracování do nového rekultivačního plánu:

- a) Zavážení pískovny – v současné době je potřeba dokončit zavážení rokle (staré přístupové cesty do pískovny) v jihovýchodní části pískovny tak, aby byla zavezena zde nacházející se stará skládka. Přičemž lze využít již navezenou zeminu v horní části pískovny.
- b) Hnízdni stěna – místo plánované hnízdni stěny v severovýchodním cípu pískovny Běleč, pokračovat ve vybudování velké hnízdni stěny přes celou severní stranu pískovny a zachování hnízdni stěny v severozápadním cípu pískovny (podél nové příjezdové cesty na dno pískovny). Toho lze poměrně snadno a rychle dosáhnout odtěžením zbytku sesuté zeminy a vytvořením kolmé stěny.
- c) Konečná fáze rekultivace – po dokončení rekultivace povést rekultivované dno a stěny navážky cca 15-20cm vrstvou písku, aby vznikl vhodný biotop především pro bezobratlé živočichy vázané na vegetací nezarostlá stanoviště v pískovnách (např. samotářské včely, svižníci atd.).
- d) Bezpečnost osob proti možnému pádu z výšky nad hnízdni stěnou – podél celé hnízdni stěny (jak severní, tak i severozápadní stěny) v horní části postavit zábrany spočívající buď ve vybudování plotu, nebo v ohrazení pomocí napnutého ocelového lano do výše cca 1m a instalování informačních cedulí informujících o možném nebezpečí.
- e) Podání žádosti o druhovou výjimku – vzhledem k nastalým skutečnostem považuje AOPK ČR zcela za nezbytné upozornit žadatele na lhůtu platnosti rozhodnutí o druhové výjimce (končí 30. 12. 2015) a nezbytnosti nové druhové výjimky.

Josef Mottl

vedoucí Správy CHKO Český kras